

Reg. No.

BASSKC 381

**Choice Based Credit System VI Semester B.A. Degree
Examination, September 2022
(Semester Scheme) (2021-22 Batch Onwards)
SANSKRIT OPTIONAL**

Natakam, Alankara, Chandassu and Kavyaprakasha

Time : 3 Hours

Max. Marks : 120

1. “कारकाणिषट्” - विवृणुत ।

8

अथवा

सम्प्रदानकारकं तथा अपादानकारकं च ससूत्रं सोदाहरणं विवृणुत ।

2. चतुर्णां सूत्राणां सोदाहरणं विवृणुत ।

(4×3=12)

2.1) सम्बोधने च ।

2.2) साधकतमं करणम् ।

2.3) अपादाने पञ्चमी ।

2.4) कर्मणि द्वितीया ।

2.5) नमः स्वस्तिस्वाहास्वधालंषट्द्योगाच्च ।

2.6) सप्तम्यधिकरणे च ।

3. द्वयोः लघु टिप्पणीं लिखत ।

(2×5=10)

3.1) सम्बन्धः ।

3.2) अधिकरणम् ।

3.3) पाणिनिः ।

3.4) कारकम् ।

P.T.O.

4. 'नागानुकम्पा' नाटकस्य वैशिष्ट्यं प्रतिपादयत ।

8

अथवा

श्रीहर्षस्य देश-काल-कृत्यादि विषयं विमर्शयत ।

5. द्वयोः अनुवादं कृत्वा भावं विवृणुत ।

(2×4=8)

5.1) नाहित्राणात् कीर्तिरेकामयाप्ता

नापिश्लाघ्या स्वामिनोऽनुष्ठिताज्ञा ।

दत्त्वात्मानं रक्षितोऽन्येन शोच्यो

हा धिक् कष्टं वञ्चितो वञ्चितोऽस्मि ॥

5.2) आस्तां स्वस्तिकलक्ष्म वक्षसि तनौ नालोक्यतेकञ्चुकः

जिह्वे जल्पते एव मे न गणिते नाम त्वया द्वे अपि ।

तिस्त्रस्तीव्रविषाग्निधूमपटल व्याजिह्वरत्नत्विषो

नैता दुस्सहशोकशूत्कृतमरुत् स्फीताः फणाः पश्यसि ॥

5.3) विलुप्तशेषाङ्गतया प्रयातान्

निराश्रयत्वादिव कण्ठदेशम् ।

प्राणांस्त्यजन्तः तनयं निरीक्ष्य

कथं न पापः शतधा ब्रजामि ॥

5.4) अग्रेसरी भवतु काञ्चन चक्रमेतद्

एषद्विपश्च धवलोदशनैश्चतुर्भिः ।

श्यामोहरिर्मलयवत्यपि चेत्यमूनि

रत्नानि ते समवलोक्य चक्रवर्तीन् ॥

6. द्वयोः ससन्दर्भं विवृणुत ।

(2×3=6)

6.1) चिन्त्यो मया ननु कृतार्थतयाऽद्य मृत्युः ।

6.2) विद्याधरं गगनमुत्पतितो गरुत्मान् ।

6.3) नोज्झितो विनयक्रमः ।

6.4) दुर्गाधापारवारेः लवणपलमिव-क्षिप्तमन्तः हृदस्य ।

7. द्वयोः संस्कृतेन लघु टिप्पणीं लिखत ।

(2×4=8)

7.1) जीमूतवाहनः ।

7.2) श्रीहर्षः ।

7.3) गरुडः ।

7.4) मलयवती ।

8. अलङ्कारसिद्धान्तं सविमर्शं लिखत ।

8

अथवा

अलङ्कारशास्त्रस्य युगविभागं-सम्यक् लिखत ।

9. त्रयाणां प्रादेशिक भाषया लघु टिप्पणीं लिखत ।

(3×4=12)

9.1) आनन्दवर्धनः ।

9.2) मम्मटः ।

9.3) भरतमुनिः ।

9.4) जगन्नाथपण्डितः ।

9.5) कुवलयानन्दः ।

9.6) दण्डी ।

10. द्वयोः लक्ष्य-लक्षणसहितम् अलङ्कारं विवृणुत ।

(2×4=8)

10.1) मुद्रालङ्कारः ।

10.2) स्वभावोक्तिरलङ्कारः ।

10.3) अप्रस्तुतप्रशंसालङ्कारः ।

10.4) अन्योन्यालङ्कारः ।

11. द्वयोः अलङ्कारं निर्दिश्य श्लोक समन्वयं कुरुत । (2×4=8)
- 11.1) वाक्यार्थयोः सदृशयोः ऐक्यारोपो निदर्शना ।
यद्भातुःसौम्यता सेयं पूर्णेन्दोः अकलङ्कता ॥
- 11.2) व्यतिरेको विशेषश्चेत् उपमानोपमेययोः ।
शैला इवोन्नता सन्तःकिन्तु प्रकृति कोमलाः ॥
- 11.3) सूच्यार्थसूचनं मुद्रा प्रकृतार्थपरैः पदैः ।
नितम्बगुर्वी तरुणी द्रग्युग्म विफुलाच सा ॥
- 11.4) उक्तिरर्थान्तरन्यासः स्यात्सामान्यविशेषयोः ।
हनूमानाब्धिमतर्त् दुष्करं किं महात्मनाम् ॥

12. द्वयोः लघु टिप्पणीं लिखत । (2×2=4)
- 12.1) जयदेवः ।
- 12.2) उपमानम् ।
- 12.3) अलङ्काराः ।
- 12.4) साधारणधर्मः ।

13. छन्दश्शास्त्रं प्रति प्रबन्धमेकं लिखत । 8

अथवा

छन्दश्शास्त्रे लघु-गुरुः-यतिनियमं - च अधिकृत्य किमुक्तं ? प्रतिपादयत ।

14. द्वयोः वृत्तस्य विवरणं सोदाहरणं निर्दिशत । (2×3=6)
- 14.1) मालिनी ।
- 14.2) स्रग्धरा ।
- 14.3) मन्दाक्रान्ता ।
- 14.4) पृथ्वी ।

15. द्वयोः सप्रस्तारं श्लोकस्य लक्षणं वृत्तं च निर्दिशत ।

(2×3=6)

15.1) दर्भाङ्कुरेण चरणः क्षत इत्यकाण्डे

तन्वीस्थिता कतिचिदेव पदानि गत्वा ।

आसीद्विवृत्तवदना च विमोचयन्ती

शाखासु वल्कलमसक्तमपि द्रुमाणाम् ॥

15.2) चिता भस्मालेपोगरलमशनं दिक्पटधरो

जटाधारी कण्ठे भुजगपतिहारी पशुपतिः ।

कपाली भूतेशो भजति जगदीशैकपदवीं

भवानि त्वत्पाणिग्रहणपरिपाटीफलमिदम् ॥

15.3) शपान्तो मे भुजगशयनादुत्थिते शार्ङ्गपाणौ

शेषान्मासान्गमय चतुरोलोचनेमीलयित्वा ।

पश्चादावां विरहगुणितं तं तमात्माभिलाषं-

निर्वेक्ष्यावः परिणतशरच्चन्द्रिकासु क्षपासु ॥

15.4) अपि दृष्टवानसि मम प्रियां वने

कथयामि ते तदुपलक्षणं श्रुणु ।

पृथुलोचना सहचरी यथैव ते

सुभगं तथैव खलु सापि वीक्षते ॥
